

Ευτύχης Μπιτσάκης Το κυπριακό στο τέλος

Τα πρόσφατα γεγονότα και ειδικά η δολοφονία των δύο νέων, έφεραν πάλι το κυπριακό στο φως της επικαιρότητας. Οργή, δάκρυα, μεγάλα λόγια. Τα ξέχασαν ήδη τα ΜΜΕ. Και πάλι το κυπριακό στο βάλτο των πολιτικών διεργασιών.

Επιχείρημα των Τούρκων: Υπήρξε παραβίαση συνόρων. Αλλά για να υπάρξει παραβίαση, πρέπει να υπάρχουν σύνορα. Και για να υπάρχουν σύνορα, πρέπει να υπάρχουν κράτη. Αλλά Τουρκικό ή Τουρκοκυπριακό κράτος δεν υπάρχει στην Κύπρο. Υπάρχει ξένη κατοχή του 40% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το κατασκεύασμα των κατοχικών δυνάμεων δεν το έχει αναγνωρίσει παρά μόνο η δημιουργός του, η Τουρκία.

Τη δολοφονία του Ισαάκ την παρακολουθούσαν απαθείς οι κυανόκρανοι του ΟΗΕ. Ο διαβόητος Γκάλι τηρούσε ίσες αποστάσεις, ενώ ο εκπρόσωπός του μοίραζε ισόποσα ευθύνες σε θύτες και θύματα. Η χώρα που εμφανίζεται ως «προστάτης της δημοκρατίας» μιλούσε για θλιβερά, ατυχή επεισόδια και οι *New York Times* επέμεναν ότι «η Τουρκία παραμένει δημοκρατία». (Τις ίδιες μέρες η αμερικανική κυβέρνηση έδειξε το είδος της ευαισθησίας της: δυσφορία και οργή επειδή η Τουρκία διαπραγματευόταν συναλλαγές ύψους 23 δισ. δολαρίων με το Ιράν.) Όσο για την Ευρωπαϊκή

Ένωση, αυτή ξύπνησε μετά τη δεύτερη δολοφονία για να εκφράσει κάποια ανώδυνη ανησυχία. Αυτά από την πλευρά των «πολιτισμένων συμμάχων».

Αλλά το βασικό ερώτημα είναι; Πώς φτάσαμε στο σημερινό αδιέξοδο; Και τώρα πια, υπάρχει λύση για το Κυπριακό; Ας επιχειρήσουμε πρώτα μια σύντομη ιστορική αναδρομή.

Σύμφωνα με την καταπατημένη απ' όλους «αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών», η λύση για το κυπριακό θα έπρεπε να είναι μία και μόνη: Ένωση με την Ελλάδα, δοθέντος ότι περισσότερο από το 80% του πληθυσμού ήταν Έλληνες. Γιατί λοιπόν χάθηκε αυτή η δυνατότητα;

Η τραγωδία αρχίζει από τη δεκαετία του '50. Ένα δημοψήφισμα εκείνη την εποχή ήταν συντριπτικό υπέρ της Ένωσης: 93%. Φυσικά οι Άγγλοι κατακτητές δε θα εγκατέλειπαν την Κύπρο, σεβόμενοι τις διεθνείς διακηρύξεις τις οποίες είχαν υπογράψει. Οι κατακτητές θα διώχνονταν μόνο με αγώνα. Ποια θα έπρεπε να είναι λοιπόν η βάση του εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος της Κύπρου; Προφανώς η ενότητα των Ελλήνων και των Τουρκοκυπρίων απέναντι στον ξένο, κοινό δυνάστη. Αλλά η οικοδόμηση μιας τέτοιας ενότητας, αμοιβαίας εμπιστοσύνης και κοινής δράσης προϋπέθετε πειστικές εγγυήσεις για τον απόλυτο σε-

βασμό των δικαιωμάτων των Τουρκοκυπρίων μετά την Ένωση. Προφανώς τέτοιες εγγυήσεις δε θα μπορούσαν να δώσουν οι αντιδραστικές δυνάμεις στην Κύπρο και στην Ελλάδα. Τέτοια ενωτική πολιτική θα μπορούσε να ασκήσει μόνο το ΑΚΕΛ και άλλες δημοκρατικές, προοδευτικές δυνάμεις.

Τι έκανε όμως η ηγεσία της ΑΚΕΛ; Αντί να πρωτοστατήσει στην οργάνωση και στην κλιμάκωση του απελευθερωτικού κινήματος, βαυκαλιζόταν με τις «ειρηνικές» μορφές πάλις Δέσμιο του ομορτουρισμού και της γενικότερης πολιτικής της σοβιετικής ηγεσίας, το ΑΚΕΛ εγκατέλειψε την πρωτοβουλία στις αντιδραστικές-εθνικιστικές δυνάμεις. Η τοποθέτηση του φασίστα Γρίβας ως αρχηγού της ΕΟΚΑ κατέστρεψε οποιαδήποτε δυνατότητα ενωτικής πολιτικής. Η δυσπιστία και το μίσος άρχισαν να υπονομεύουν τις όποιες ενωτικές προσπάθειες και να δίνουν επιχειρήματα στον τουρκόκοσμο.

Η ευθύνη της ηγεσίας του ΑΚΕΛ είναι ιστορική. Και το κενό που δημιούργησαν οι ανταπάτες του, το κάλυψαν οι νεκροθάφτες του Κυπριακού. Πρώτα ο Γρίβας και οι Έλληνες πάτρωνές του. Στη συνέχεια οι χειρισμοί της ελληνικής κυβέρνησης και η αντιφατική πολιτική του Μακάριου. Έτσι, από υποχώρηση σε υποχώρηση και από προδοσία σε προδοσία, φτάσαμε στο σημερινό αδιέξοδο. Συγκεκριμένα. Με τις συμφωνίες της Ζυρίχης και του Λονδίνου (1959) αναγνωρίστηκε, ως γνωστόν, η ανεξαρτησία της Κύπρου. Επρόκειτο για τεχνική, μη βιώσιμη λύση, η οποία πρωτίστως εξυπηρετούσε τα συμφέροντα της Αγγλίας, ενώ ταυτόχρονα απέκλειε και τυπικά τη δυνατότητα της Ένωσης. Ακολούθησε το προαξιοκίνημα της χούντας το 1974, το οποίο έδωσε την ευκαιρία στους Τούρκους να εισβάλλουν και να κατακτήσουν

περίπου το 40% του κυπριακού εδάφους, με την ανοχή του ΟΗΕ, των συμμάχων και της «εγγυήτριας δύναμης», της Αγγλίας. Το 1983 ανακηρύχθηκε το ψευδοκράτος του Ντεκτάς. Το 1987 το κυπριακό «μπήκε στο ράφι», στο Νταβός, χάριν της ελληνοτουρκικής «φιλίας» και των συμφερόντων της ΕΟΚ και των ΗΠΑ.

Οι αστικές πολιτικές δυνάμεις που πρόδωσαν την Κύπρο έχουν κάθε λόγο να αποσιωπούν αυτές τις ημερομηνίες. Ο πρωτεργάτης μάλιστα των συμφωνιών που ενταφίασαν την Ένωση, φιγουράρει από το 1974 ως εθνικός ηγέτης! Όσο για το Νταβός, κι αυτό φροντίζουμε να μην το θυμόμαστε!

Πέρασαν 22 χρόνια τουρκικής κατοχής. Είκοσι δύο χρόνια διεθνούς υποκρισίας, ελληνικής ανικανότητας, επικοισμού των κατεχόμενων εδαφών. Είκοσι δύο χρόνια που δούλεψαν υπέρ του τουρκικού επεκτατισμού. Στο μεταξύ, οι ελληνικές κυβερνήσεις ακύρωσαν τα διαπραγματευτικά τους επιχειρήματα με τη συγκατάθεσή τους στη μελλοντική ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ, με τη συγκατάθεση τους για την τελωνειακή της Ένωση και συνολικά με τις παλινοδίες εξαιτίας της έλλειψης συγκεκριμένης στρατηγικής.

Τι μπορούμε να ελπίζουμε σήμερα, μετά απ' όλα αυτά;

Η κυπριακή και οι ελληνικές κυβερνήσεις δεν μπόρεσαν να εκμεταλλευθούν το ευνοϊκό υπέρ της Κύπρου κλίμα της δεκαετίας του '50 και του '60 (άνοδος των εθνικοαπελευθερωτικών κινήματων, ύπαρξη του σοσιαλιστικού στρατοπέδου κ.λπ.). Σήμερα τα εσωτερικά αλλά και τα διεθνή δεδομένα είναι εξαιρετικά δυσμενή. Τόσο η κυπριακή, όσο και η ελληνική κυβέρνηση περιμένουν αμερικανική πρωτοβουλία, εξελίξεις με παρέμβαση των ΗΠΑ! Για άλλη μια φορά

στην ιστορία, οι Έλληνες περιμένουν την παρέμβαση του Μεγάλου Βασιλέα. Αλλά τι θα μπορούσαν να επιδιώκουν οι ΗΠΑ; Μια «συνολική λύση» σύμφωνη με τα συμφέροντά τους, που σημαίνει διχοτόμηση ή συνομοσπονδία ή, στην «καλύτερη» περίπτωση, μια προβληματική ομοσπονδία. Ενδεικτικό ως προς αυτό είναι το γεγονός ότι οι Αμερικανοί απεργάζονται την αντικατάσταση όλων των στρατιωτικών δυνάμεων του νησιού από μια πολυεθνική δύναμη, κατά το πρότυπο της Βοσνίας, όργανο των ΗΠΑ και του NATO. Όσον αφορά τους «εταίρους» της ΕΕ, πέρα από την ανικανότητά τους να παρέμβουν αποτελεσματικά στις θερμές περιοχές, στην προκειμένη περίπτωση δε θα ήθελαν να δυσαρεστήσουν τη «φίλη και σύμμαχο» Τουρκία.

Υπάρχει μια μακρά ιστορία γενοκτονιών: Αρμένιοι, Έλληνες, Κύπριοι, ύπουλη εκδίωξη των ελληνικών πληθυσμών της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου. Γενοκτονία των Κούρδων. Εσωτερικό στρατοκρατικό καθεστώς και μεθοδική εξόντωση των πολιτικών κρατουμένων. Τι κάνουν οι ΗΠΑ και οι Δυτικοί; Προσφέρουν όπλα για την εξόντωση των Κούρδων, οικονομική βοήθεια και επείγονται να κάμουν ισότιμο μέλος της νέας Ιεράς Συμμαχίας την Τουρκία. Γιατί; Επειδή η Τουρκία είναι τεράστια αγορά βιομηχανικών προϊόντων και όπλων και σημαντικός παράγοντας για την τύχη των πετρελαίων της Μέσης Ανατολής.

Ποιες δυνατότητες έχουν λοιπόν η κυπριακή και η ελληνική κυβέρνηση; Κάτ' αρχάς, και χωρίς ανταπάτες, πρέπει να αξιοποιήσουν κάθε δυνατότητα προς την πλευρά της ΕΕ και των ΗΠΑ. Η ελληνική κυβέρνηση μπορεί να μπλοκάρει την παροχή οικονομικής βοήθειας και την είσοδο της Τουρκίας στην ΕΕ. να επιμείνει στην εκ-

δίωξη της από το συμβούλιο της Ευρώπης, κ.λπ. Αλλά κάθε πρωτοβουλία θα πρέπει να εντάσσεται σε μια συνολική στατηγική που στόχος της θα είναι μια λύση σύμφωνη με παλαιότερες αποφάσεις του ΟΗΕ, που σημαίνει ενιαία και αποστρατικοποιημένη Κύπρο ή έστω ομοσπονδία με βάση την αναλογία Ελλήνων/Τουρκοκυπρίων, διώξιμο των εποίκων, επιστροφή των προσφύγων στις εστίες τους, απελευθέρωση των αιχμαλώτων, αν υπάρχουν ζωντανοί μετά από 22 χρόνια κ.λπ.

Αλλά όλα αυτά απαιτούν φαντασία, πρωτοβουλίες, συντονισμό της ελληνικής με την κυπριακή κυβέρνηση. Η μέχρι τώρα πρακτική και των δύο κυβερνήσεων δεν αφήνει πολλά περιθώρια αισιοδοξίας. Ας υποθέσουμε όμως ότι στο εγγύς μέλλον θα υπάρξει στρατηγική και ενεργοποίηση των κυβερνήσεων προς όλες τις κατευθύνσεις. Και πάλι δε θα μπορούσαμε να είμαστε αισιόδοξοι αν δεν παρέμβει ο ουσιαστικός, ο λαϊκός παράγοντας, κυρίως στην Κύπρο, αν δεν οργανωθεί και δεν αναπτυχθεί ένα μαζικό κίνημα εναντίον της ξένης κατοχής. Αλλά και αυτό δε θα αρκούσε. Επειδή το Κυπριακό συνδέεται οργανικά με το πρόβλημα του Αιγαίου, δηλαδή με τη συνολική αντιμετώπιση του τουρκικού επεκτατισμού. Και το πρόβλημα αυτό δεν αντιμετωπίζεται ούτε με τη δουλκή στάση απέναντι στους «συμμάχους» ούτε με τις ανόητες εθνικιστικές κραυγές. Τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Τουρκία υπάρχουν δυνάμεις που είναι υπέρ της ειρηνικής συνύπαρξης των δύο λαών. Τέλος, η απελευθέρωση της Κύπρου συνδέεται άμεσα με την αποκατάσταση των δημοκρατικών ελευθεριών στην Τουρκία και με τη λύση του κουρδικού προβλήματος με βάση την αρχή στο δικαίωμα της αυτοδιάθεσης των λαών. Πέρα από την Ευρώπη των πολυεθνικών και την ηγέ-

τιδα του ιμπεριαλισμού, η κυπριακή και η ελληνική κυβέρνηση οφείλουν να αναζητήσουν προς αυτές τις κατευθύνσεις δυνάμεις φιλικές, που τα συμφέροντά τους συμπί-

πτουν με τα συμφέροντα των Ελλήνων της Κύπρου. Ως προς αυτό, βρισκόμαστε ακόμα σχεδόν στο μηδέν.